

Tēze. Par Civillikuma 2349.panta piemērošanas tiesiskajiem aspektiem.

**Latvijas Republikas Augstākās tiesas
Senāta
2005.gada 9.marta**

SPRIEDUMS

lietā Nr. SKC – 114

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts šāda sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators R.Krauze,
senatore M. Zāgere,
senators R. Namatēvs,

2005. gada 9. martā izskatīja atklātā tiesas sēdē Rīgā I.L. kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004. gada 23. septembra spriedumu I.L. prasībā pret SIA „Tramvaju un trolejbusu pārvalde” – tagad SIA „Rīgas satiksme” par kaitējuma atlīdzināšanu.

Noklausījies senatores M. Zāgeres ziņojumu, prasītājas pārstāvja R.R. paskaidrojumus, ka viņš uztur kasācijas sūdzību, atbildētājas pārstāves J.K. iebildumus pret kasācijas sūdzību, Senāts

k o n s t a t ē j a

1995.gada 2.oktobrī I.L. cietis ceļu satiksmes negadījumā, kurā viņam nodarīti smagi dzīvībai bīstami miesas bojājumi. Ar Rīgas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 1998. gada 11.maija spriedumu par vainīgu satiksmes negadījuma izraisīšanā atzīts trolejbusa vadītājs V.K..

1998. gada 23. novembrī I.L. pilnvarotais pārstāvis V.T. cēlis tiesā prasību pret apdrošināšanas akciju sabiedrību „ALTERNA”- pašreizējais nosaukums „Ergo Latvija” un pašvaldības uzņēmumu „Tramvaju un trolejbusu pārvalde”-tagad SIA „Rīgas satiksme” par kaitējuma sakarā ar sakropļojumu Ls 5575,20 apmērā, sakarā ar zaudēto peļņu Ls 2415,92 apmērā un zaudējumu sakarā ar sabojāto velosipēdu Ls 30 apmērā piedziņu. Prasība pamatota uz Civillikuma 2347., 2348., 2349. pantu.

Pirmās instances tiesas sēdē I.L. pilnvarotais pārstāvis, lūdzis visu prasības summu Ls 8227,12 apmērā piedzīt no pašvaldības uzņēmuma „Tramvaju un trolejbusu pārvalde”.

Ar Rīgas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 1999. gada 18. februāra spriedumu I.L. prasība apmierināta.

Izskatījusi lietu sakarā ar atbildētājas pārstāvja apelācijas sūdzību, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija 2000. gada 7. janvārī nosprieda piedzīt no atbildētājas par labu I.L. zaudējumus Ls 2445, 92 apmērā un atlīdzību par sakropļojumu Ls 5575, 20, kopā Ls 8021,12, bet pārējā daļā prasību noraidīt.

Ar Augstākās tiesas Senāta 2000. gada 26. aprīļa spriedumu minētais apelācijas instances tiesas spriedums atstāts negrozīts.

2000. gada 19. maijā pašvaldības uzņēmuma „Tramvaju un trolejbusu pārvalde” priekšnieks iesniedzis Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātā pieteikumu par spriedumu atcelšanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem.

Ar Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2000. gada 24. augusta lēmumu Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2000. gada 7. janvāra spriedums un 2000. gada 8. februāra papildspriedums atcelts un lieta nodota jaunai izskatīšanai Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesā.

Tiesa atzina, ka prasītāja I.L. nāve 1999. gada 21. novembrī, tas ir pirms lietas izskatīšanas pēc būtības apelācijas instancē Civilprocesa likuma 479. panta 1.punkta izpratnē ir jaunatklāts apstāklis.

Ar Rīgas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2002. gada 3.decembra spriedumu I.L. mantnieces I.L. prasība apmierināta daļēji.

Izskatījusi lietu sakarā ar I.L. apelācijas sūdzību, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija nosprieda piedzīt no atbildētājas par labu I.L. kaitējuma atlīdzību par laika posmu no 1995. gada 2. oktobra līdz 1999. gada 21.novembrim Ls 2415, 92 apmērā un zaudējumus par sabojāto velosipēdu Ls 30 apmērā, bet pārējā daļā prasību noraidīt.

Civillietu tiesas kolēģija norādīja, ka saskaņā ar Civillikuma 1778. pantu prasībai par zaudējumu atlīdzību nav personiska prasījuma rakstura un tā var ietilpt mantojuma masā un pāriet uz mantiniekiem. Savukārt vienīgi tie periodisko maksājumu prasījumi, kas saistīti ar miesas bojājumiem, izbeidzas ar cietušā nāvi, taču, ja parādnieks nav samaksājis par kādu laika posmu, kad cietušais vēl bija dzīvs, šāds parāds pāriet uz mantiniekiem. Atsaucoties uz šādu konstatējumu, tiesa atzina, ka I.L., kā I.L. vienīgajai likumīgajai mantniecei un viņa tiesību pārņēmējai, par labu no atbildētājas piedzenama

atrautā peļņa Ls 2415,92 apmērā, kā arī zaudējumi sakarā ar sabojāto velosipēdu Ls 30 apmērā.

Konstatējusi, ka I.L. veselības stāvoklis pēc negadījuma uzlabojies, jo viņam jau 1998. gada 14. janvārī noteikta 2. grupas invaliditāte un, atsaucoties uz lietā esošajiem pierādījumiem par miesas bojājumiem, tiesa norādīja, ka nav pamata Civillikuma 2349. panta piemērošanai. Tāpat tiesa norādīja, ka pierādījumi par papildus izdevumiem sakarā ar I.L. kopšanu nav iesniegti, kas dod pamatu prasības šajā daļā noraidīšanai.

Bez tam, kā norādījusi Civillietu tiesas kolēģija, pirmās instances tiesa pamatoti un atbilstoši Civilprocesa likuma 634., 635. pantam izlēmusi jautājumu par sprieduma izpildīšanas pagrieziena, piedzenot no I.L. viņai nepamatoti 2000. gada 29.martā izmaksāto summu Ls 8422,12 apmērā. Taču, kā konstatēja tiesa, piedzītā summa neatbilst faktiskajai, jo apelācijas instances tiesas aprēķini atšķiras no pirmās instances aprēķinātās summas.

Kasācijas sūdzībā I.L., atsaucoties uz materiālo un procesuālo tiesību normu nepareizu piemērošanu, lūgusi tiesas spriedumu daļā, ar kuru prasība noraidīta, atcelt un lietu šajā daļā nodot jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Kasatore norādījusi, ka tiesa pārkāpusi Civilprocesa likuma 77. pantu, jo pieaicinājusi viņu kā prasītāju, lai gan viņa šādu pieteikumu nav iesniegusi. Tādējādi, netaisot lietā nekādu procesuālu dokumentu, pirmās instances tiesa viņu atzinusi par prasītāja tiesību pārņēmēju.

Bez tam tiesa nepareizi piemērojusi Civillikuma 1784., 1792., 2349. pantu, jo nepamatoti atzinusi, ka lietā nav iesniegti pietiekami pierādījumi par invaliditātes piešķiršanu viņas tēvam. Tiesa sašaurināti piemērojusi minētās tiesību normas, jo kaitējuma atlīdzība, tostarp par sakropļojumu, nosakāma kaitējuma nodarīšanas brīdī, nevis vairākus gadus pēc tā nodarīšanas. Tā kā tēvs fizisku sakropļojumu guva avārijas rezultātā, vēlākā invaliditātes grupas maiņa un oficiālu pierādījumu par kopšanas izdevumu trūkums, negroza jau notikušu faktu.

Atbilstoši Civillikuma 2349. pantam atlīdzība nosakāma, ja miesas bojājumu sekas ir sakropļojums bez jebkādiem nosacījumiem vai iespējamām veselības izmaiņām nākotnē.

Paskaidrojumos sakarā ar prasītājas kasācijas sūdzību SIA „Tramvaju un trolejbusu pārvalde” pārstāvis, norādījis argumentus, kuru dēļ uzskata, ka tiesa vispusīgi izvērtējusi lietā esošos pierādījumus, tādēļ spriedums atstājams negrozīts, bet kasācijas sūdzība noraidāma.

Iepazīnies ar lietas materiāliem un pārbaudījis sprieduma likumību attiecībā uz argumentiem, kas minēti kasācijas sūdzībā, kā to nosaka Civilprocesa likuma 473. panta pirmā daļa, kas reglamentē lietas izskatīšanas robežas kasācijas instances tiesā, Senāts atzīst, ka tiesas spriedums daļā, ar kuru noraidīta prasība par kaitējuma atlīdzību sakarā ar sakropļojumu un veikts sprieduma izpildes pagrieziens atceļams un lieta šajā daļā nododama jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Lietā konstatēts, ka I.L. miris 1999. gada 21. novembrī, t.i. laikā, kad viņa prasība vēl nebija pirmo reizi izskatīta apelācijas un kasācijas instances tiesā.

Ievērojot to, ka atbilstoši Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2000. gada 7. janvāra spriedumam un 2000. gada 8. februāra papildspriedumam par labu I.L. piedzītās summas izmaksātas meitai I.L., kā arī to, ka viņa ar Rīgas Latgales priekšpilsētas tiesas 2000. gada 7. jūlija spriedumu apstiprināta mantojuma tiesībās uz tēva atstāto mantojumu, tiesa pēc minētā apelācijas instances tiesas sprieduma un papildsprieduma atcelšanas sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem, pamatoti I.L. atzinusi par izstājušās puses- prasītāja tiesību pārņēmēju.

To vien, ka tiesa jautājumu par puses procesuālo tiesību pārņemšanu nav izlēmusi atsevišķa procesuāla dokumenta veidā, kā arī to, ka I.L. nav lūgusi viņu pieaicināt lietā, pretēji kasācijas sūdzībā apgalvotajam nav pamata uzskatīt par Civilprocesa likuma 77. panta normas pārkāpumu. Pie tam jāatzīmē, ka I.L. procesuālo stāvokli noteikusi pirmās instances tiesa, kuras rīcības likumība Civilprocesa likuma 450. panta trešās daļas izpratnē nevar būt izskatīšanas priekšmets kasācijas instances tiesā.

Tādējādi kasācijas sūdzības motīvus attiecībā par procesuālo tiesību normu pārkāpumu Senāts noraida kā nepamatotus.

Apelācijas instances tiesas spriedums daļā, ar kuru no atbildētājas par labu I.L. piedzīti zaudējumi un tiesāšanās izdevumi, bet pavisam Ls 2568,22 kasācijas kārtībā puses nav pārsūdzējušas, līdz ar to tas šajā daļā atzīstams par stājušos spēkā.

Pārējā daļā tiesas spriedums atceļams, jo tiesa, noraidīdama prasību pilnībā, nepareizi iztulkojusi Civillikuma 2349. pantu.

Šī norma bez atrautās peļņas un ārstēšanās izdevumu atlīdzināšanas paredz cietušajai personai tiesības saņemt pēc tiesas ieskata noteiktu atlīdzību par miesas bojājumu, kura sekas bijušas sakropļojums vai izķēmojums.

Lai noskaidrotu, vai miesas bojājumam ir minētajā normā paredzētās sekas, tiesai jāvērtē miesas bojājuma raksturu, ietekmi uz cilvēka organismu, tā funkcionēšanu utml.

No lietas materiāliem redzams, ka I.L. sakarā ar ceļu satiksmes negadījumu konstatētie miesas bojājumi, kas kvalificēti kā dzīvībai bīstami, fiksēti 1995. gada 24.

decembra tiesu medicīniskās ekspertīzes atzinumā. Taču apelācijas instances tiesa minēto atzinumu vispār nav vērtējusi. Tiesa aprobežojusies ar nemotivētu, tātad Civilprocesa likuma 193. panta piektās daļas noteikumiem neatbilstošu, norādi, ka lietā esošie pierādījumi neļauj secināt par nepieciešamību piedzīt atlīdzību, kuru nevar atzīt par vispusīgu strīda pareizā izšķiršanā nozīmīgu apstākļu noskaidrošanu un pierādījumu novērtēšanu to kopumā un savstarpējā sakarībā. Arī apstākļi, ka I.L. mainīta sākotnēji noteiktā invaliditātes grupa, uz kuru kā vienu no prasības šajā daļā noraidīšanas pamatiem atsaukusies tiesas kolēģija, neietekmē Civillikuma 2349.panta piemērošanas tiesiskos aspektus.

Izklāstīto apsvērumu dēļ Senāts atzīst, ka kļūdainais, sašaurinātais Civillikuma 2349. panta iztulkojums novedis pie nelikumīga sprieduma šajā prasības daļā taisīšanas, kas Civilprocesa likuma 451. panta pirmās daļas 3. punkta izpratnē ir pamats tā atcelšanai.

Vienlaicīgi kasācijas instances tiesa noraida kā nepamatotu atbildētājas pārstāves Senāta sēdē pausto viedokli, ka I.L. nevar pretendēt uz tēvam sakarā ar sakropļojumu iespējami piekrītošo atlīdzību, jo šai prasībai esot personisks raksturs, atzīstot par pareiziem apelācijas instances tiesas spriedumā izklāstītos argumentus, kuros ar atsauci uz Civillikuma 1778. pantu motivēta prasītājas kā cietušās personas mantnieces tiesība prasīt atlīdzību, kuru parādnieks nebija samaksājis laika posmā, kamēr viņas tēvs vēl bija dzīvs.

Ņemot vērā, ka I.L. prasības – tās noraidītajā daļā jauna izskatīšana var ietekmēt no viņas sakarā ar sprieduma izpildīšanas pagriezīenu piedzenamās summas apmēru, atceļams ir arī apelācijas instances tiesas spriedums daļā, ar kuru, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 634. panta pirmo daļu, 635. panta pirmo daļu veikts sprieduma izpildīšanas pagrieziens.

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 474. panta 2. punktu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts

n o s p r i e d a

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004. gada 23. septembra spriedumu daļā, ar kuru noraidīta prasība par Ls 5575,20 piedziņu un veikts sprieduma izpildes pagrieziens, piedzenot no I.L. par labu atbildētājai Ls 5853,96, atcelt un lietu šajā daļā nodot jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Atmaksāt I.L. drošības naudu Ls 50 (piecdesmit).

Tiesas sēdes priekšsēdētājs senators

R.Krauze

Senatore

M. Zāģere

Senators

R. Namatēvs